

USTAWA
z dnia 29 sierpnia 1997 r.
o usługach turystycznych¹⁾

Opracowano na podstawie: tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268, Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 175, poz. 1462, z 2006 r. Nr 220, poz. 1600, z 2008 r. Nr 180, poz. 1112, z 2010 r. Nr 106, poz. 672, z 2011 r. Nr 80, poz. 432, Nr 171, poz. 1016.

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa określa warunki świadczenia przez przedsiębiorców usług turystycznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także za granicą, jeżeli umowy z klientami o świadczenie tych usług są zawierane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

art. 2 utraci moc w stosunku do państw członkowskich UE z dniem przyjęcia RP do UE (Dz. U. z 2000 r. Nr 122, poz. 1314)

Art. 1a. (uchylony).

Art. 2.

Zawieranie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w imieniu przedsiębiorcy zagranicznego nieposiadającego siedziby na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej umów z klientami o organizowanie imprez turystycznych jest dopuszczalne, jeżeli przedsiębiorca ten prowadzi w tym zakresie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność gospodarczą w formie oddziału, na warunkach określonych w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095, z późn. zm.²⁾).

¹⁾ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektywy 90/314/EWG z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (Dz. Urz. WE L 158 z 23.06.1990).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie – z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej – dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej – wydanie specjalne.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 180, poz. 1280, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 116, poz. 732, Nr 141, poz. 888, Nr 171, poz. 1056 i Nr 216, poz. 1367, z 2009 r. Nr 3, poz. 11, Nr 18, poz. 97, Nr 168, poz. 1323 i Nr 201, poz. 1540 oraz z 2010 r. Nr 47, poz. 278.

Art. 2a.

Zadania marszałka województwa, o których mowa w ustawie, są zadaniami z zakresu administracji rządowej.

Art. 2b.

Minister właściwy do spraw turystyki jest organem wyższego stopnia w stosunku do marszałka województwa w sprawach, o których mowa w art. 9 ust. 3, w art. 24 ust. 1, w art. 28 ust. 1, w art. 39a ust. 3, w art. 42 ust. 1, oraz od decyzji marszałka województwa o odmowie wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 4 ust. 1.

Art. 3.

Przez użyte w ustawie określenia należy rozumieć:

- 1) usługi turystyczne – usługi przewodnickie, usługi hotelarskie oraz wszystkie inne usługi świadczone turystom lub odwiedzającym;
- 2) impreza turystyczna – co najmniej dwie usługi turystyczne tworzące jednolity program i objęte wspólną ceną, jeżeli usługi te obejmują nocleg lub trwają ponad 24 godziny albo jeżeli program przewiduje zmianę miejsca pobytu;
- 3) wycieczka – rodzaj imprezy turystycznej, której program obejmuje zmianę miejsca pobytu jej uczestników;
- 4) organizowanie imprez turystycznych – przygotowywanie lub oferowanie, a także realizacja imprez turystycznych;
- 5) organizator turystyki – przedsiębiorca organizujący imprezę turystyczną;
- 6) pośrednik turystyczny – przedsiębiorca, którego działalność polega na wykonywaniu, na zlecenie klienta, czynności faktycznych i prawnych związanych z zawieraniem umów o świadczenie usług turystycznych;
- 7) agent turystyczny – przedsiębiorca, którego działalność polega na stałym pośredniczeniu w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych na rzecz organizatorów turystyki posiadających zezwolenia w kraju lub na rzecz innych usługodawców posiadających siedzibę w kraju;
- 7a) przewodnik turystyczny – osobę zawodowo oprowadzającą turystów lub odwiedzających po wybranych obszarach, miejscowościach i obiektach, udzielającą o nich fachowej informacji oraz sprawującą nad turystami lub odwiedzającymi opiekę w zakresie wynikającym z umowy;
- 7b) pilot wycieczek – osobę towarzyszącą, w imieniu organizatora turystyki, uczestnikom imprezy turystycznej, sprawującą opiekę nad nimi i czuwającą nad sposobem wykonania na ich rzecz usług oraz przekazującą podstawowe informacje, dotyczące odwiedzanego kraju i miejsca;
- 8) usługi hotelarskie – krótkotrwałe, ogólnie dostępne wynajmowanie domów, mieszkań, pokoi, miejsc noclegowych, a także miejsc na ustawienie namiotów lub przyczep samochodowych oraz świadczenie, w obrębie obiektu, usług z tym związanych;
- 9) turysta – osobę, która podróżuje do innej miejscowości poza swoim stałym miejscem pobytu na okres nieprzekraczający 12 miesięcy, dla której celem podróży nie jest podjęcie stałej pracy w odwiedzanej miejscowości i która korzysta z noclegu przynajmniej przez jedną noc;

- 10) odwiedzający – osobę, która podróżuje do innej miejscowości poza swoim stałym miejscem pobytu, dla której celem podróży nie jest podjęcie stałej pracy w odwiedzanej miejscowości oraz niekorzystającą z noclegu;
- 11) klient – osobę, która zamierza zawrzeć lub zawarła umowę o świadczenie usług turystycznych na swoją rzecz lub na rzecz innej osoby, a zawarcie tej umowy nie stanowi przedmiotu jej działalności gospodarczej, jak i osobę, na rzecz której umowa została zawarta, a także osobę, której przekazano prawo do korzystania z usług turystycznych objętych uprzednio zawartą umową;
- 12) (uchylony);
- 13) (uchylony);
- 14) przedsiębiorca – przedsiębiorcę i przedsiębiorcę zagranicznego w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1807);
- 15) UIAGM – Międzynarodową Federację Stowarzyszeń Przewodników Górskich UIAGM/IVBV/IFMGA, skupiającą i weryfikującą narodowe stowarzyszenia przewodników wysokogórskich całego świata.

Rozdział 2

Organizatorzy turystyki, pośrednicy i agenci turystyczni

Art. 4.

1. Działalność gospodarcza w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej i wymaga uzyskania wpisu w rejestrze organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, zwanego dalej „rejestrem”.
2. Działalnością regulowaną, o której mowa w ust. 1, nie jest działalność gospodarcza agentów turystycznych, polegająca na stałym pośredniczeniu w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych na rzecz organizatorów turystyki posiadających wpis do rejestru, lub na rzecz innych usługodawców posiadających siedzibę w kraju.

Art. 5.

1. Przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych jest obowiązany spełniać następujące warunki:
 - 1) (uchylony)
 - 2) zapewnić klientom, na wypadek swojej niewypłacalności: pokrycie kosztów powrotu klientów z imprezy turystycznej do miejsca wyjazdu lub planowanego powrotu z imprezy turystycznej w wypadku gdy organizator turystyki lub pośrednik turystyczny wbrew obowiązkowi nie zapewnia tego powrotu, a także zapewnić klientom zwrot wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną w wypadku gdy z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego oraz osób, które działają w ich imieniu impreza turystyczna nie zostanie zrealizowana, a także zapewnić klientom zwrot części wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną, od-

powiadającą części imprezy turystycznej, która nie zostanie zrealizowana z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego oraz osób, które działają w ich imieniu, przez:

- a) zawarcie umowy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej, lub
- b) zawarcie umowy ubezpieczenia na rzecz klientów, lub
- c) przyjmowanie wpłat klientów wyłącznie na rachunek powierniczy, jeżeli wykonuje usługi turystyczne wyłącznie na terenie kraju i złoży marszałkowi województwa oświadczenie o przyjmowaniu wpłat na rachunek powierniczy;

3) składać marszałkowi województwa oryginały lub potwierdzone przez podmioty, które je podpisały, odpisy kolejnych umów, o których mowa w pkt 2, nie później niż 14 dni przed upływem terminu obowiązywania umowy poprzedniej; przedsiębiorcy zaprzestający działalności gospodarczej są zwolnieni z tego obowiązku, jeżeli zawiadomią marszałka województwa o zaprzestaniu działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego.

- 1a. W wypadku przedsiębiorcy zagranicznego posiadającego siedzibę na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej za spełnienie warunku prowadzenia działalności, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, uznaje się posiadanie zabezpieczenia finansowego w formie, która jest uznawana w państwie, w którym przedsiębiorca posiada siedzibę.
- 1b. W wypadku gdy równoważność zabezpieczenia finansowego, o którym mowa w ust. 1a, jest niższa niż minimalna wysokość zabezpieczenia wymaganego od przedsiębiorcy posiadającego siedzibę lub oddział na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, określona w przepisach wydanych na podstawie art. 10, przedsiębiorca, o którym mowa w ust. 1a, przedstawia dodatkową gwarancję bankową lub ubezpieczeniową wyrównującą wysokość posiadanego zabezpieczenia finansowego do minimalnej wysokości zabezpieczenia, wymaganego od przedsiębiorcy posiadającego siedzibę lub oddział na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Przedsiębiorca będący organizatorem turystyki lub pośrednikiem turystycznym, który w ramach wykonywanej działalności jednocześnie działa jako agent turystyczny, jest obowiązany:
 - 1) wykonywać działalność tylko na rzecz organizatorów turystyki wpisanych do rejestru;
 - 2) w umowie zawieranej z klientem wskazywać jednoznacznie właściwego organizatora turystyki, którego reprezentuje;
 - 3) działać na podstawie ważnej umowy agencyjnej.
3. Obowiązek posiadania gwarancji lub umowy ubezpieczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 2, dotyczy całego okresu wykonywania działalności.
4. Treść gwarancji lub umowy ubezpieczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 2, obejmuje upoważnienie dla marszałka województwa lub wskazanej przez niego jednostki do wydawania dyspozycji wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów powrotu klienta do kraju.
5. Marszałek województwa jest uprawniony do występowania na rzecz klientów w sprawach wypłaty środków z tytułu umowy gwarancji bankowej, umowy gwarancji ubezpieczeniowej lub umowy ubezpieczenia, na zasadach określonych w treści tych umów.

6. Minister właściwy do spraw turystyki określi, w drodze rozporządzenia, wzory formularzy umowy gwarancji bankowej, umowy gwarancji ubezpieczeniowej oraz umowy ubezpieczenia na rzecz klienta, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a i b, kierując się potrzebą uwzględnienia wszystkich niezbędnych elementów umowy.

Art. 6. (uchylony).

Art. 7.

1. Organem właściwym do prowadzenia rejestru jest marszałek województwa właściwy ze względu na siedzibę przedsiębiorcy, a w wypadku przedsiębiorcy zagranicznego, który utworzył oddział na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, organem właściwym do prowadzenia rejestru jest marszałek województwa właściwy ze względu na siedzibę oddziału.
2. W wypadku przedsiębiorcy posiadającego siedzibę i prowadzącego działalność organizatora turystyki na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, który nie utworzył oddziału na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a zamierza organizować imprezy turystyczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, organem właściwym do prowadzenia rejestru jest wybrany przez niego marszałek województwa.
3. Wpisu do rejestru dokonuje się na wniosek przedsiębiorcy, zawierający następujące dane:
 - 1) firmę przedsiębiorcy, jego siedzibę i adres, a w przypadku gdy przedsiębiorca jest osobą fizyczną – adres zamieszkania;
 - 2) numer identyfikacji podatkowej (NIP),
 - 3) określenie przedmiotu działalności;
 - 4) określenie zasięgu terytorialnego wykonywanej działalności (obszar kraju, kraje europejskie lub kraje pozaeuropejskie);
 - 5) wskazanie głównego miejsca wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru oraz oddziałów;
 - 6) imiona i nazwiska osób upoważnionych do kierowania działalnością przedsiębiorcy oraz działalnością jego oddziałów.
4. Do wniosku przedsiębiorca dołącza oryginał umowy, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, oraz oświadczenie następującej treści:

„Oświadczam, że:

 - 1) dane zawarte we wniosku o wpis do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych są kompletne i zgodne z prawdą;
 - 2) znane mi są i spełniam warunki wykonywania działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych, określone w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych.”
5. Oświadczenie powinno również zawierać:
 - 1) firmę przedsiębiorcy oraz jego siedzibę i adres;
 - 2) oznaczenie miejsca i datę złożenia oświadczenia;

- 3) podpis osoby uprawnionej do reprezentowania przedsiębiorcy, ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz pełnionej funkcji.
- 5a. Przedsiębiorca zamierzający wykonywać usługi wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a wszelkie wpłaty klientów tytułem wynagrodzenia za wykonane usługi przyjmować na rachunek powierniczy, składa, zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. c, oświadczenie następującej treści: „Oświadczam, że imprezy turystyczne będę świadczył wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a wszelkie wpłaty klientów tytułem wynagrodzenia za wykonane usługi będę przyjmował wyłącznie na rachunek powierniczy.”.
- 5b. W wypadku gdy dokumenty zabezpieczenia finansowego, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 1a i 1b, są sformułowane w języku obcym, dołącza się do wniosku także ich tłumaczenie dokonane przez tłumacza przysięgłego. Ten sam obowiązek dotyczy przedkładania kolejnych dokumentów zabezpieczenia finansowego.
6. Wpis do rejestru obejmuje dane, określone w ust. 3, z wyjątkiem adresu zamieszkania, jeżeli jest on inny niż adres siedziby.
7. Rejestr jest jawny.
8. Rejestr może być prowadzony w systemie informatycznym.

Art. 7a.

1. W przypadku zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 14a ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, przez organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego na okres krótszy niż 24 miesiące, przedsiębiorca może przedłużyć ten okres łącznie do 24 miesięcy.
2. O zawieszeniu wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego, przedłużeniu zawieszenia lub wznowieniu jej wykonywania przedsiębiorca jest obowiązany zawiadomić pisemnie organ prowadzący rejestr w terminie 7 dni od dnia zawieszenia, przedłużenia zawieszenia lub wznowienia wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego.
3. Zawieszenie przez przedsiębiorcę wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego nie zwalnia przedsiębiorcy z obowiązku wywiązania się z umów zawartych z klientami w okresie przed zawieszeniem działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego.
4. Obowiązki, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 1a i 1b, nie mają zastosowania do przedsiębiorcy w okresie zawieszenia przez niego wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego.
5. W wypadku niepowiadomienia przez przedsiębiorcę o wznowieniu wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego, po upływie okresu zawieszenia organ prowadzący rejestr z urzędu wykreśla, w drodze decyzji, przedsiębiorcę z rejestru.

Art. 8.

1. Marszałek województwa przesyła ministrowi właściwemu do spraw turystyki kopie:
 - 1) zaświadczeń o wpisie do rejestru;
 - 2) dokumentów, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 1a i 1b;

- 3) decyzji o wykreśleniu przedsiębiorcy z rejestru lub o zakazie wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru wydawanych z urzędu;
 - 4) decyzji o wykreśleniu przedsiębiorcy z rejestru wydawanych na wniosek przedsiębiorcy;
 - 5) decyzji o stwierdzeniu wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego bez wymaganego wpisu do rejestru;
 - 6) zawiadomień o wszczęciu postępowania w sprawie wykreślenia z rejestru;
 - 7) decyzji o umorzeniu postępowania w sprawie wykreślenia z rejestru;
 - 8) zawiadomień o zawieszeniu, przedłużeniu zawieszenia lub wznowieniu przez przedsiębiorcę wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego.
2. Minister właściwy do spraw turystyki, na podstawie kopii dokumentów, o których mowa w ust. 1, prowadzi Centralną Ewidencję Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych, zwaną dalej „Ewidencją”.
 3. Wpisu do Ewidencji, o której mowa w ust. 2, dokonuje się z urzędu, na podstawie kopii dokumentów, o których mowa w ust. 1.
 4. W ramach Ewidencji prowadzi się także wykazy przedsiębiorców:
 - 1) wykreślonych z rejestru z urzędu i objętych zakazem wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru;
 - 2) którzy wykonywali działalność bez wymaganego wpisu do rejestru;
 - 3) wobec których wszczęto postępowanie w sprawie wykreślenia z rejestru.
 5. Podstawą umieszczenia w wykazie, o którym mowa w ust. 4 pkt 1, jest ostateczna decyzja marszałka województwa o wykreśleniu z rejestru i o zakazie wykonywania działalności gospodarczej objętej wpisem do rejestru.
 6. Podstawą umieszczenia w wykazie, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, jest ostateczna decyzja marszałka województwa o stwierdzeniu wykonywania działalności bez wymaganego wpisu do rejestru lub w wypadku decyzji, której marszałek województwa nadał rygor natychmiastowej wykonalności – taka decyzja.
 7. Podstawą umieszczenia w wykazie, o którym mowa w ust. 4 pkt 3, jest zawiadomienie pisemne lub w formie elektronicznej o wszczęciu postępowania w sprawie wykreślenia z rejestru.
 - 7a. W wykazach, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i 2, wskazuje się termin obowiązywania zakazu wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego.
 - 7b. Z wykazów, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i 2, wykreśla się przedsiębiorcę po upływie terminu, o którym mowa w ust. 7a.
 - 7c. Z wykazu, o którym mowa w ust. 4 pkt 3, wykreśla się przedsiębiorcę z dniem, w którym decyzja o wykreśleniu z rejestru i zakazie wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru albo decyzja o umorzeniu postępowania w sprawie wykreślenia z rejestru stały się ostateczne.
 8. Minister właściwy do spraw turystyki, w drodze rozporządzenia, określa organizację, szczegółowy sposób prowadzenia Ewidencji oraz tryb udzielania informacji o danych objętych wpisem, uwzględniając w szczególności dokumenty i dane, na podstawie których dokonuje się wpisu do Ewidencji.
 9. Marszałek województwa udziela informacji o danych zawartych w rejestrze na zasadach ustalonych dla Ewidencji.

Art. 9.

1. Minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa są upoważnieni do kontroli prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej, w zakresie:
 - 1) zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa w art. 7 ust. 4;
 - 2) zgodności wykonywanej działalności z uzyskanym wpisem do rejestru;
 - 3) przestrzegania warunków wykonywania działalności gospodarczej określonych ustawą;
 - 4) zgodności wykonywanej działalności gospodarczej z zawartymi umowami agencyjnymi;
 - 5) przestrzegania przez przedsiębiorców, dających zlecenie agentom, warunków wykonywania działalności gospodarczej określonych ustawą.
- 1a. Minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa są upoważnieni do kontroli działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych, prowadzonej przez przedsiębiorców i inne osoby niezgłoszone do rejestru, o którym mowa w art. 4 ust. 1, w zakresie niezbędnym do ustalenia, czy prowadzona działalność jest działalnością regulowaną.
- 1b. Minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa są upoważnieni do kontroli działalności agentów turystycznych i innych osób, zawierających z klientami umowy o imprezy turystyczne w imieniu organizatorów turystyki, w zakresie spełnienia przy zawieraniu tych umów obowiązków określonych ustawą.
2. W razie stwierdzenia przez ministra właściwego do spraw turystyki w wyniku kontroli, o której mowa w ust. 1, uchybień w sposobie wykonywania działalności gospodarczej, występuje on do właściwego marszałka województwa o podjęcie stosownych działań.
3. Marszałek województwa wydaje:
 - 1) z urzędu decyzje o wykreśleniu przedsiębiorcy z rejestru oraz o zakazie wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru przez okres 3 lat – w wypadkach, o których mowa w art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej;
 - 2) na wniosek przedsiębiorcy w związku z zaprzestaniem przez niego wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru, decyzje o wykreśleniu przedsiębiorcy z rejestru;
 - 3) z urzędu decyzje o stwierdzeniu wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego bez wymaganego wpisu do rejestru i o zakazie wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego przez okres 3 lat;
 - 4) decyzje o umorzeniu postępowania w sprawie wykreślenia przedsiębiorcy z rejestru.
4. Decyzje, o których mowa w ust. 3 pkt 3, zawierają w szczególności datę stwierdzenia wykonywania działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego bez wymaganego wpisu do rejestru.

Art. 10.

1. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia, minimalną wysokość sumy gwarancji, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a, uwzględniając zakres i rodzaj działalności wykonywanej przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych oraz termin i wysokość przyjmowanych przedpłat.
2. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw turystyki, po zasięgnięciu opinii Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres ubezpieczenia obowiązkowego, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, biorąc w szczególności pod uwagę specyfikę wykonywanej działalności oraz jej zakres.

Art. 10a.

Rażącym naruszeniem warunków wykonywania działalności jest:

- 1) proponowanie klientowi zawarcia lub zawarcie z klientem umowy o imprezę turystyczną bez uprzedniego zawarcia umowy, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a i b oraz ust. 1a i 1b, lub bez złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. c;
- 2) nieprzedłożenie, mimo wezwania, marszałkowi województwa oryginału lub potwierdzonego przez podmioty, które go podpisały, odpisu aktualnego dokumentu, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 1a i 1b;
- 3) (uchylony);
- 4) (uchylony);
- 5) (uchylony);
- 6) wykonywanie działalności poza zakresem terytorialnym określonym we wniosku;
- 7) przyjmowanie od klientów wpłat z pominięciem rachunku powierniczego, mimo złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. c.

Art. 10b.

1. Przedsiębiorcę wpisanego do rejestru występującego wobec klientów jako agent turystyczny, który dopuszcza się następujących uchybień:
 - 1) w umowach zawieranych z klientami nie wskazuje jednoznacznie właściwego organizatora turystyki, którego reprezentuje, lub
 - 2) zawiera umowy o organizowanie imprez turystycznych na rzecz przedsiębiorcy, który nie uzyskał wpisu do rejestru, lub
 - 3) działa bez ważnej umowy agencyjnej lub przekracza jej zakres – marszałek województwa wykreśla w drodze decyzji z rejestru.
2. Przedsiębiorca, o którym mowa w ust. 1, nie może uzyskać ponownego wpisu do rejestru przed upływem 3 lat od dnia, w którym decyzja o wykreśleniu z rejestru i o zakazie wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru stała się ostateczna.
3. Przedsiębiorcę, który nie jest wpisany do rejestru, a występując wobec klientów jako agent turystyczny dopuszcza się uchybień, o których mowa w ust. 1, uznaje się za organizatora turystyki wykonującego działalność bez wymaganego wpisu do rejestru.

Rozdział 3

Ochrona klienta

Art. 11.

W zakresie nieuregulowanym ustawą do umów z klientami zawieranych przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego oraz inne przepisy dotyczące ochrony konsumenta.

Art. 11a.

1. Organizator turystyki odpowiada za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy o świadczenie usług turystycznych, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest spowodowane wyłącznie:
 - 1) działaniem lub zaniechaniem klienta;
 - 2) działaniem lub zaniechaniem osób trzecich, nieuczestniczących w wykonywaniu usług przewidzianych w umowie, jeżeli tych działań lub zaniechań nie można było przewidzieć ani uniknąć, albo
 - 3) siłą wyższą.
2. Wyłączenie odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy, w przypadkach wymienionych w ust. 1, nie zwalnia organizatora turystyki od obowiązku udzielenia w czasie trwania imprezy turystycznej pomocy poszkodowanemu klientowi.

Art. 11b.

1. Nie można w drodze umowy wyłączyć lub ograniczyć odpowiedzialności określonej w art. 11a, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną klientowi wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o świadczenie usług turystycznych może być ograniczona tylko wówczas, gdy określa to umowa międzynarodowa, której stroną jest Rzeczpospolita Polska.
3. Organizatorzy turystyki w umowach z klientami mogą ograniczyć odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usług w czasie imprezy turystycznej do dwukrotności ceny imprezy turystycznej względem każdego klienta.
4. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 3, nie może dotyczyć szkód na osobie.

Art. 12.

1. Organizator turystyki lub pośrednik turystyczny, który proponuje klientom imprezy turystyczne lub usługi turystyczne, udostępniając im odpowiednie informacje pisemne, a w szczególności broszury, foldery, katalogi, jest obowiązany wskazać w tych materiałach w sposób dokładny i zrozumiały:
 - 1) cenę imprezy turystycznej lub usługi turystycznej albo sposób jej ustalenia;
 - 2) miejsce pobytu lub trasę imprezy;
 - 3) rodzaj, klasę, kategorię lub charakterystykę środka transportu;
 - 4) położenie, rodzaj i kategorię obiektu zakwaterowania, według przepisów kraju pobytu;

- 5) ilość i rodzaj posiłków;
 - 6) program zwiedzania i atrakcji turystycznych;
 - 7) kwotę lub procentowy udział zaliczki w cenie imprezy turystycznej lub usługi turystycznej oraz termin zapłaty całej ceny;
 - 8) termin powiadomienia klienta na piśmie o ewentualnym odwołaniu imprezy turystycznej lub usługi turystycznej z powodu niewystarczającej liczby zgłoszeń, jeżeli realizacja usług jest uzależniona od liczby zgłoszeń;
 - 9) podstawy prawne umowy i konsekwencje prawne wynikające z umowy;
 - 10) ogólne informacje o obowiązujących przepisach paszportowych, wizowych i sanitarnych oraz o wymaganiach zdrowotnych dotyczących udziału w imprezie turystycznej.
- 1a. Informacje, o których mowa w ust. 1, nie mogą wprowadzać klienta w błąd.
 2. Jeżeli umowa zawarta z klientem nie zawiera odmiennych postanowień, to odpowiednie wskazania zawarte w informacjach pisemnych, o których mowa w ust. 1 pkt 1–8, stają się elementem umowy.

Art. 13.

1. Organizator turystyki lub pośrednik turystyczny jest obowiązany podać klientowi, przed zawarciem umowy:
 - 1) ogólne informacje o obowiązujących przepisach paszportowych, wizowych i sanitarnych, w szczególności o terminach oczekiwania na wydanie paszportu i wizy oraz o wymaganiach zdrowotnych dotyczących udziału w imprezie turystycznej;
 - 2) informację o możliwości zawarcia umowy ubezpieczenia od kosztów rezygnacji z udziału w imprezie turystycznej oraz o zakresie ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia.
2. Organizator turystyki jest obowiązany poinformować klienta o szczególnych zagrożeniach życia i zdrowia na odwiedzanych obszarach oraz o możliwości ubezpieczenia z tym związanego. Dotyczy to także zagrożeń powstałych po zawarciu umowy.
3. Organizator turystyki jest obowiązany we właściwym czasie, przed rozpoczęciem imprezy turystycznej, podać klientom:
 - 1) nazwisko lub nazwę lokalnego przedstawiciela organizatora turystyki (lub innej instytucji), do którego klient może zwracać się w razie trudności, a także jego adres i numer telefonu;
 - 2) w odniesieniu do imprez turystycznych dla dzieci – informację o możliwości bezpośredniego kontaktu z dzieckiem lub osobą odpowiedzialną w miejscu pobytu dziecka;
 - 3) planowany czas przejazdu, miejsca i czas trwania postojów;
 - 4) szczegółowe informacje dotyczące połączeń komunikacyjnych oraz miejsca, jakie klient będzie zajmował w środku transportu, w szczególności kabiny na statku lub przedziału sypialnego w pociągu.
- 3a. Informacje, o których mowa w ust. 1–3, powinny być podane klientowi na piśmie.
4. Udzielenie informacji, o których mowa w ust. 1–3, nie zwalnia organizatora turystyki od obowiązku opieki nad turystami.

Art. 14.

1. Umowa o świadczenie usług turystycznych polegających na organizowaniu imprez turystycznych wymaga formy pisemnej.
2. Umowa powinna określać:
 - 1) organizatora turystyki i numer jego wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 4 ust. 1, oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP), a także imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję osoby, która w jego imieniu umowę podpisała;
 - 2) miejsce pobytu lub trasę wycieczki;
 - 3) czas trwania imprezy turystycznej;
 - 4) program imprezy turystycznej obejmujący rodzaj, jakość i terminy oferowanych usług, w tym:
 - a) rodzaj, charakter i kategorię środka transportu oraz datę, godzinę, miejsce wyjazdu i planowanego powrotu,
 - b) położenie, rodzaj i kategorię obiektu hotelarskiego zgodnie z przepisami kraju pobytu lub opis wyposażenia obiektów niezaliczanych do rodzajów i kategorii,
 - c) ilość i rodzaj posiłków,
 - d) program zwiedzania i inne usługi wliczone w cenę imprezy turystycznej;
 - 5) cenę imprezy turystycznej, wraz z wyszczególnieniem wszelkich koniecznych należności, podatków i opłat, jeżeli nie są one zawarte w cenie, oraz wyraźne sformułowanie okoliczności, które mogą spowodować podwyższenie ceny zgodnie z art. 17;
 - 6) sposób zapłaty;
 - 7) rodzaj i zakres ubezpieczenia turystów oraz nazwę i adres ubezpieczyciela;
 - 7a) termin powiadomienia klienta na piśmie o ewentualnym odwołaniu imprezy turystycznej lub usługi turystycznej z powodu niewystarczającej liczby zgłoszeń, jeżeli realizacja usług jest uzależniona od liczby zgłoszeń;
 - 7b) termin zawiadomienia o przeniesieniu uprawnień i przejęciu obowiązków, o którym mowa w art. 16 ust. 2;
 - 8) sposób zgłaszania reklamacji związanych z wykonywaniem usług przez organizatora turystyki lub osobę z nim współpracującą wraz z podaniem terminu zgłaszania takich reklamacji;
 - 9) wymagania specjalne, o których klient powiadomił organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego i na które strony umowy wyraziły zgodę;
 - 10) podstawy prawne umowy i konsekwencje prawne wynikające z umowy.
- 2a. Osoba, która zawarła z klientem umowę o świadczenie usług turystycznych, jest obowiązana niezwłocznie dostarczyć klientowi jeden egzemplarz tej umowy.
3. Organizatorzy turystyki, organizujący imprezy turystyczne za granicą, mają obowiązek zawarcia na rzecz osób uczestniczących w tych imprezach umów ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia.
4. Organizator turystyki jest obowiązany wydać klientowi wpłacającemu należność za imprezę turystyczną lub zaliczkę przekraczającą 10 % tej sumy:

- 1) pisemne potwierdzenie posiadania gwarancji, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a, wraz ze wskazaniem sposobu ubiegania się o wypłatę środków z tej gwarancji w wypadkach określonych ustawą, lub
 - 2) pisemne potwierdzenie zawarcia umowy ubezpieczenia, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b, wraz ze wskazaniem sposobu ubiegania się o wypłatę środków z umowy ubezpieczenia.
5. Organizator, który przed rozpoczęciem imprezy turystycznej jest zmuszony, z przyczyn od niego niezależnych, zmienić istotne warunki umowy z klientem, z zastrzeżeniem art. 17, powinien niezwłocznie o tym powiadomić klienta. W takiej sytuacji klient powinien niezwłocznie poinformować organizatora, czy:
- 1) przyjmuje proponowaną zmianę umowy albo
 - 2) odstępuje od umowy za natychmiastowym zwrotem wszystkich wniesionych świadczeń i bez obowiązku zapłaty kary umownej.
6. Jeżeli klient, zgodnie z ust. 5, odstępuje od umowy lub jeżeli organizator odwołuje imprezę turystyczną z przyczyn niezależnych od klienta, klient ma prawo, według swojego wyboru:
- 1) uczestniczyć w imprezie zastępczej o tym samym lub wyższym standardzie, chyba że zgodzi się na imprezę o niższym standardzie za zwrotem różnicy w cenie;
 - 2) żądać natychmiastowego zwrotu wszystkich wniesionych świadczeń.
7. W wypadkach określonych w ust. 6 klient może dochodzić odszkodowania za niewykonanie umowy, chyba że odwołanie imprezy turystycznej nastąpiło z powodu:
- 1) zgłoszenia się mniejszej liczby uczestników niż liczba minimalna określona w umowie, a organizator powiadomił o tym klienta na piśmie w uzgodnionym terminie;
 - 2) siły wyższej.

Art. 15. (uchylony).

Art. 16.

1. Klient może bez zgody organizatora turystyki przenieść na osobę spełniającą warunki udziału w imprezie turystycznej wszystkie przysługujące mu z tytułu umowy o świadczenie usług turystycznych uprawnienia, jeżeli jednocześnie osoba ta przejmuje wszystkie wynikające z tej umowy obowiązki.
2. Przeniesienie uprawnień i przejęcie obowiązków, o którym mowa w ust. 1, jest skuteczne wobec organizatora turystyki, jeżeli klient zawiadomi go o tym przed rozpoczęciem imprezy turystycznej w terminie określonym w umowie.
3. Za nieuiszczoną część ceny imprezy turystycznej oraz koszty poniesione przez organizatora turystyki w wyniku zmiany uczestnika imprezy turystycznej klient i osoba przejmująca jego uprawnienia odpowiadają solidarnie.

Art. 16a.

1. Organizator turystyki, który w czasie trwania danej imprezy turystycznej nie wykonuje przewidzianych w umowie usług, stanowiących istotną część programu tej imprezy, jest obowiązany, bez obciążania klienta dodatkowymi kosztami, wykonać w ramach tej imprezy odpowiednie świadczenia zastępcze. Jeżeli jakość świadczenia zastępczego jest niższa od jakości usługi określonej w pro-

- gramie imprezy turystycznej, klient może żądać odpowiedniego obniżenia ceny imprezy.
2. Jeżeli wykonanie świadczeń zastępczych, o których mowa w ust. 1, jest niemożliwe albo klient z uzasadnionych powodów nie wyraził na nie zgody i odstąpił od umowy, organizator turystyki jest obowiązany, bez obciążania klienta dodatkowymi kosztami z tego tytułu, zapewnić mu powrót do miejsca rozpoczęcia imprezy turystycznej lub do innego uzgodnionego miejsca w warunkach nie gorszych niż określone w umowie.
 3. W razie odstąpienia od umowy, o którym mowa w ust. 2, organizator turystyki nie może żądać od klienta żadnych dodatkowych świadczeń z tego tytułu, w szczególności zapłaty kary umownej. Klient może żądać naprawienia szkody wynikłej z niewykonania umowy.
 4. W razie niemożności wykonania świadczenia zastępczego, o której mowa w ust. 2, klient może żądać naprawienia szkody wynikłej z niewykonania umowy, chyba że niemożność wykonania świadczenia zastępczego jest spowodowana wyłącznie:
 - 1) działaniami lub zaniechaniami osób trzecich, nieuczestniczących w wykonywaniu świadczenia zastępczego, jeżeli tych działań lub zaniechań nie można było przewidzieć ani uniknąć, albo
 - 2) siłą wyższą.

Art. 16b.

1. Jeżeli w trakcie imprezy turystycznej klient stwierdza wadliwe wykonywanie umowy, powinien niezwłocznie zawiadomić o tym wykonawcę usługi oraz organizatora turystyki, w sposób odpowiedni dla rodzaju usługi.
2. Umowa powinna jednoznacznie określać obowiązek klienta w zakresie, o którym mowa w ust. 1.
3. Niezależnie od zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1, klient może złożyć organizatorowi turystyki reklamację zawierającą wskazanie uchybienia w sposobie wykonania umowy oraz określenie swojego żądania, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia zakończenia imprezy.
4. W wypadku odmowy uwzględnienia reklamacji organizator turystyki jest obowiązany szczegółowo uzasadnić na piśmie przyczyny odmowy.
5. Jeżeli organizator turystyki nie ustosunkuje się na piśmie do reklamacji, złożonej zgodnie z ust. 3, w terminie 30 dni od dnia jej złożenia, a w razie reklamacji złożonej w trakcie trwania imprezy turystycznej w terminie 30 dni od dnia zakończenia imprezy turystycznej, uważa się, że uznał reklamację za uzasadnioną.

Art. 17.

1. Cena ustalona w umowie nie może być podwyższona, chyba że umowa wyraźnie przewiduje możliwość podwyższenia ceny, a organizator turystyki udokumentuje wpływ na podwyższenie ceny jednej z następujących okoliczności:
 - 1) wzrostu kosztów transportu;
 - 2) wzrostu opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych;
 - 3) wzrostu kursów walut.

2. W okresie 20 dni przed datą wyjazdu cena ustalona w umowie nie może być podwyższona.

Art. 18. (uchylony).

Art. 19.

1. Postanowienia umów zawieranych przez organizatorów turystyki z klientami mniej korzystne dla klientów niż postanowienia niniejszej ustawy są nieważne.
2. W miejsce postanowień umowy mniej korzystnych dla klienta obowiązują przepisy ustawy.

Art. 19a.

Przedsiębiorca występujący wobec klientów jako agent turystyczny, który:

- 1) w umowach zawieranych z klientami nie wskazuje jednoznacznie właściwego organizatora turystyki, którego reprezentuje, lub
 - 2) zawiera umowy o organizowanie imprez turystycznych na rzecz przedsiębiorcy zagranicznego nieposiadającego siedziby na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, który nie prowadzi w tym zakresie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej w formie oddziału, lub
 - 3) działa bez ważnej umowy agencyjnej lub przekracza jej zakres
- odpowiada wobec klienta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy o świadczenie usług turystycznych tak jak organizator turystyki.

Rozdział 4

Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek

Art. 20.

1. Przewodnikiem turystycznym lub pilotem wycieczek może być osoba, która posiada uprawnienia określone ustawą.
2. Do zadań przewodnika turystycznego należy oprowadzanie turystów lub odwiedzających, udzielanie fachowej i aktualnej informacji o kraju, odwiedzanych miejscowościach, obszarach i obiektach, sprawowanie opieki nad turystami lub odwiedzającymi w zakresie wynikającym z umowy, a podczas prowadzenia turystów w górach troska o ich bezpieczeństwo w szczególności podczas wyjść wymagających odpowiednich technik i specjalistycznego sprzętu.
3. Do zadań pilota wycieczek należy czuwanie, w imieniu organizatora turystyki, nad sposobem świadczenia usług na rzecz klientów, przyjmowanie od nich zgłoszeń dotyczących związanych z tym uchybień, sprawowanie nad klientami opieki w zakresie wynikającym z umowy, wskazywanie lokalnych atrakcji oraz przekazywanie podstawowych informacji dotyczących odwiedzanego kraju i miejsca.
4. (uchylony).
5. (uchylony).
6. (uchylony).

7. Sprawowanie opieki, o której mowa w ust. 2 i 3, nie zastępuje obowiązku wykonywania opieki przez osoby do tego zobowiązane z innego tytułu.

Art. 21.

1. Przewodnicy turystyczni otrzymują uprawnienia następujących rodzajów:
 - 1) przewodników górskich dla określonych obszarów górskich;
 - 2) przewodników miejskich dla poszczególnych miast;
 - 3) przewodników terenowych dla poszczególnych województw, regionów oraz tras turystycznych;
 - 4) międzynarodowych przewodników wysokogórskich, których uprawnienia nie są ograniczone terytorialnie.
2. Uprawnienia przewodników górskich dzielą się na trzy klasy w zależności od stopnia trudności tras i wycieczek.
3. Uprawnienia przewodnika terenowego obejmują również miasta położone w obrębie województwa lub regionu.
4. Minister właściwy do spraw turystyki, w drodze rozporządzenia, może określić wykaz miast, w których wykonywanie zadań przewodnika turystycznego wymaga posiadania uprawnień przewodnika miejskiego, uwzględniając szczególne walory turystyczne tych miast.
5. Uprawnienia międzynarodowych przewodników wysokogórskich obejmują prowadzenie i szkolenie turystów podczas wyjść wspinaczkowych i alpinistycznych oraz zjazdów narciarskich i snowboardowych w szczególności poza zorganizowanymi terenami turystycznymi i narciarskimi, a także podczas pokonywania stromych koryt rwących potoków górskich i wodospadów przy użyciu technik alpinistycznych bez sprzętu pływającego (canyoning).
6. Obcokrajowcy legitymujący się certyfikatem UIAGM mogą okazjonalnie wykonywać zadania międzynarodowego przewodnika wysokogórskiego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, na rzecz turystów, którym towarzyszą w przyjeździe.
7. Do okazjonalnego wykonywania zadań międzynarodowego przewodnika wysokogórskiego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej przez obcokrajowców, o którym mowa w ust. 6, stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału III ustawy z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 63, poz. 394) z wyłączeniem obowiązku przedkładania właściwemu organowi pisemnych oświadczeń o zamiarze świadczenia usługi transgranicznej, o których mowa w art. 30 tej ustawy.

Art. 22.

Uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek otrzymuje osoba, która:

- 1) ukończyła 18 lat;
- 2) ukończyła szkołę średnią;
- 3) posiada stan zdrowia umożliwiający wykonywanie zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek;
- 4) nie była karana za przestępstwa umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek;

- 5) odbyła szkolenie teoretyczne i praktyczne oraz zdała egzamin na przewodnika turystycznego lub na pilota wycieczek, z zastrzeżeniem art. 22a.

Art. 22a.

1. Osoby wymienione w art. 49 ust. 1, które nie potwierdziły posiadanych uprawnień w terminie określonym w art. 49 ust. 2, dopuszcza się odpowiednio do egzaminu na przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek bez konieczności odbycia szkolenia teoretycznego i praktycznego.
2. Osoby posiadające uprawnienia przewodnika turystycznego dopuszcza się do egzaminu umożliwiającego uzyskanie uprawnień obejmujących dodatkowy zakres terytorialny bez konieczności odbycia szkolenia teoretycznego i praktycznego.
3. Osoby legitymujące się certyfikatem UIAGM spełniają wymagania określone w art. 22 pkt 5 dla międzynarodowych przewodników wysokogórskich.

Art. 23.

1. Osoba ubiegająca się o nadanie uprawnień przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek podlega badaniom lekarskim wstępnym, a osoba posiadająca takie uprawnienia – badaniom okresowym, w trybie i zakresie określonych w przepisach o badaniach lekarskich pracowników.
2. (uchylony).

Art. 24.

1. Szkolenie, o którym mowa w art. 22 pkt 5, mogą prowadzić osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne, które uzyskają wpis do rejestru organizatorów szkoleń dla kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, zwanego dalej „rejestrem organizatorów szkoleń”, prowadzonego przez marszałka województwa właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby fizycznej lub siedzibę jednostki organizacyjnej wnioskującej o wpis do rejestru organizatorów szkoleń, a w wypadku osób fizycznych posiadających miejsce zamieszkania lub jednostek organizacyjnych posiadających siedzibę na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, prowadzonego przez marszałka województwa wybranego przez wnioskodawcę.
2. Wpis do rejestru organizatorów szkoleń może dotyczyć zgłoszenia przeprowadzenia jednego szkolenia lub szkolenia na stałe.
3. Osoby i jednostki organizacyjne organizujące szkolenia dla kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, są obowiązane:
 - 1) zapewnić kadrę:
 - a) wykładowców posiadających wykształcenie wyższe – do prowadzenia zajęć teoretycznych,
 - b) instruktorów posiadających udokumentowaną praktykę w zakresie wykonywania zadań odpowiednio przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek w wymiarze co najmniej 50 dni w okresie 5 lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o wpis do rejestru organizatorów szkoleń – do prowadzenia zajęć praktycznych;

- 2) zapewnić warunki umożliwiające realizację zajęć, w tym także praktycznych, oraz odpowiednią obsługę biurową wraz z przechowywaniem i udostępnianiem dokumentacji szkolenia;
 - 3) realizować program szkolenia dla kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 34 ust. 1 pkt 4;
 - 4) przedstawiać uczestnikom szkoleń wewnętrzny regulamin szkolenia, określający w szczególności warunki potwierdzania udziału w zajęciach teoretycznych i praktycznych oraz ich zaliczania.
4. Potwierdzeniem posiadania praktyki, o której mowa w ust. 3 pkt 1 lit. b, jest zaświadczenie wydane przez organizatora turystyki lub jednostkę organizacyjną powierzającą zadania odpowiednio przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek.
5. Wniosek o wpis do rejestru organizatorów szkoleń zawiera następujące dane:
- 1) nazwę wnioskodawcy, jego siedzibę i adres, a w wypadku gdy wnioskodawca jest przedsiębiorcą będącym osobą fizyczną – imię i nazwisko oraz adres miejsca zamieszkania;
 - 2) wskazanie, czy działalność szkoleniowa będzie prowadzona w ramach działalności gospodarczej;
 - 3) określenie zakresu szkolenia, które wnioskodawca zamierza prowadzić, w tym wskazanie:
 - a) czy szkolenie ma mieć charakter podstawowy czy uzupełniający,
 - b) obszaru uprawnień, którego ma dotyczyć szkolenie przewodników turystycznych, z podaniem zasięgu regionu lub trasy turystycznej dla uprawnień przewodnika terenowego innych niż obszar całego województwa;
 - 4) wskazanie, czy wpis do rejestru organizatorów szkoleń ma dotyczyć zorganizowania jednego szkolenia, czy organizowania szkoleń na stałe;
 - 5) wskazanie kierownika szkolenia lub innej osoby upoważnionej do występowania wobec marszałka województwa w sprawach związanych ze szkoleniem;
 - 6) informację o dotychczasowych szkoleniach prowadzonych przez wnioskodawcę, jeżeli wnioskodawca prowadził uprzednio szkolenia;
 - 7) opis warunków szkolenia, w tym wskazanie miejsca odbywania wykładów i zajęć praktycznych, a także określenie miejsca przechowywania dokumentacji szkolenia i archiwum wydanych dokumentów.
6. Do wniosku wnioskodawca dołącza oświadczenie następującej treści:
- „Oświadczam, że:
- 1) dane zawarte we wniosku o wpis do rejestru organizatorów szkoleń są kompletne i zgodne z prawdą;
 - 2) znane mi są i spełniam warunki wykonywania działalności w zakresie organizowania szkoleń dla kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, określone w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych.”.

7. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 6, zawiera:

 - 1) oznaczenie miejsca i datę złożenia oświadczenia;
 - 2) podpis osoby uprawnionej do reprezentowania wnioskodawcy, ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz pełnionej funkcji.

8. Dokumentem poświadczającym dokonanie wpisu do rejestru organizatorów szkoleń jest zaświadczenie wydane przez marszałka województwa.
9. Organizator szkolenia dla kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, rozpoczynając szkolenie, pisemnie informuje marszałka województwa właściwego dla miejsca odbywania szkolenia o miejscu i terminach zajęć.
10. Wpis do rejestru organizatorów szkoleń obejmuje dane, określone w ust. 5, z wyjątkiem adresu miejsca zamieszkania organizatora szkoleń będącego osobą fizyczną.
11. Rejestr jest jawny.
12. Rejestr jest prowadzony w systemie teleinformatycznym.
13. Na podstawie informacji o dokonanych wpisach do rejestru organizatorów szkoleń przekazywanych drogą elektroniczną przez marszałków województw, na stronie internetowej ministra właściwego do spraw turystyki zamieszcza się Centralny Wykaz Organizatorów Szkoleń dla Kandydatów na Przewodników Turystycznych i Pilotów Wycieczek.

Art. 24a.

1. Marszałek województwa jest upoważniony do kontroli organizatorów szkoleń dla kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek w zakresie:
 - 1) zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa w art. 24 ust. 6;
 - 2) zgodności wykonywanej działalności z uzyskanym wpisem do rejestru organizatorów szkoleń;
 - 3) przestrzegania warunków szkolenia określonych ustawą.
2. Kontrola organizatora szkoleń dla kandydatów na przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek obejmuje w szczególności:
 - 1) sprawdzenie dokumentacji szkolenia;
 - 2) ocenę zgodności harmonogramu zajęć z procesem jego realizacji;
 - 3) sprawdzenie zapewnienia odpowiedniej obsługi biurowej wraz z przechowywaniem i udostępnianiem dokumentacji szkolenia;
 - 4) sprawdzenie zapewnienia warunków umożliwiających realizację zajęć, w tym także praktycznych.
3. Marszałek województwa, który otrzymał informację o odbywającym się na jego terenie szkoleniu dla kandydatów na przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek organizowanym przez organizatora szkolenia wpisanego do rejestru organizatorów szkoleń prowadzonego przez marszałka innego województwa, ma prawo przeprowadzić kontrolę organizatora szkolenia w czasie trwania szkolenia.
4. Kontrola organizatora szkolenia dla kandydatów na przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek odbywa się w obecności kierownika szkolenia lub osoby upoważnionej do zastępowania kierownika szkolenia.
5. Kontroli, o której mowa w ust. 1, dokonują osoby imiennie upoważnione przez marszałków województw.
6. Osoby dokonujące kontroli organizatora szkolenia dla kandydatów na przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek powiadamiają o stwierdzonych uchybieniach marszałka województwa, na którego terenie odbywa się szkolenie.

7. Uchybieniem w prowadzeniu działalności objętej wpisem do rejestru organizatorów szkoleń jest w szczególności:
 - 1) niespełnianie warunków, o których mowa w art. 24 ust. 3;
 - 2) niezgodność ze stanem faktycznym danych zawartych we wniosku, o którym mowa w art. 24 ust. 5, i w oświadczeniu, o którym mowa w art. 24 ust. 6.
8. Marszałek województwa, na którego terenie odbywa się szkolenie dla kandydatów na przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek, po uzyskaniu informacji o uchybieniach organizatora szkolenia dla kandydatów na przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek powiadamia o tych uchybieniach marszałka województwa, który wpisal organizatora szkolenia do rejestru organizatorów szkoleń.
9. Marszałek województwa może wezwać organizatora szkoleń dla kandydatów na przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek do usunięcia stwierdzonych uchybień w terminie 30 dni, pod rygorem wykreślenia z rejestru organizatorów szkoleń, dokonywanego w drodze decyzji.
10. Organizator szkolenia wykreślony z rejestru organizatorów szkoleń na podstawie ust. 9 nie może zostać wpisany do rejestru organizatorów szkoleń przed upływem 3 lat od dnia wydania decyzji o wykreśleniu z rejestru organizatorów szkoleń.
11. Marszałek województwa, nie rzadziej niż raz na 3 lata, dokonuje z urzędu kontroli organizatora szkoleń dla kandydatów na przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek, którego wpis do rejestru organizatorów szkoleń dotyczy organizowania szkoleń na stałe.

Art. 24b. (uchylony).

Art. 25.

1. Egzamin przeprowadza komisja egzaminacyjna powoływana przez marszałka województwa właściwego ze względu na:
 - 1) obszar uprawnień – dla przewodników turystycznych;
 - 2) miejsce organizacji kursu – dla pilotów wycieczek.
2. W wypadku gdy obszar uprawnień, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, obejmuje terytorium wykraczające poza jedno województwo, egzamin przeprowadza komisja egzaminacyjna powoływana przez marszałka województwa właściwego ze względu na zakres terytorialny jednej z części obszaru, którego dotyczą uprawnień przewodnika turystycznego.
3. Wyboru komisji egzaminacyjnej w wypadku, o którym mowa w ust. 2, dokonuje osoba ubiegająca się o nadanie uprawnień przewodnika turystycznego.
4. Do komisji egzaminacyjnych, o których mowa w ust. 1 i 2, powołuje się przedstawicieli stowarzyszeń zrzeszających przewodników turystycznych i pilotów wycieczek oraz organizacji zrzeszających organizatorów turystyki, a także przedstawiciela wojewódzkiego konserwatora zabytków, jeżeli na obszarze objętym uprawnieniami, o które ubiega się kandydat na przewodnika turystycznego, znajdują się obiekty zabytkowe i muzea.
5. Do komisji egzaminacyjnych, o których mowa w ust. 1 i 2, można powołać także nauczycieli akademickich specjalizujących się w dziedzinie turystyki.

6. Za sprawdzenie kwalifikacji osób ubiegających się o uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek oraz za sprawdzenie znajomości języka obcego przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek pobiera się opłaty.

Art. 26.

1. Uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek mogą być zawieszane za powtarzające się uchybienia w wykonywaniu zadań lub postępowaniu przewodnika turystycznego albo pilota wycieczek:
 - 1) jeżeli uchybienie stwierdzą osoby uprawnione do kontroli;
 - 2) w wypadku skarg potwierdzonych co do ich słuszności.
2. Zawieszenie uprawnień przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek może nastąpić na okres do 12 miesięcy. Przywrócenie zawieszonych uprawnień marszałek województwa może uzależnić od zdania egzaminu sprawdzającego, obejmującego część lub całość zakresu umiejętności wymaganych od przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek.
3. Egzamin sprawdzający przeprowadza komisja egzaminacyjna, o której mowa w art. 25 ust. 1.

Art. 27.

Upewnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek cofa się, jeżeli przewodnik turystyczny lub pilot wycieczek:

- 1) zostanie skazany prawomocnym wyrokiem za popełnienie przestępstwa, o którym mowa w art. 22 pkt 4;
- 2) nie zda egzaminu sprawdzającego, o którym mowa w art. 26 ust. 2;
- 3) (uchylony).

Art. 28.

1. Upewnienia przewodnika turystycznego i pilota wycieczek osobom będącym obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej nadaje, odmawia nadania, zawiesza i przywraca oraz cofa marszałek województwa właściwy dla miejsca ich zamieszkania, a w wypadku nieposiadania miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – marszałek województwa wybrany przez te osoby ubiegające się o te upewnienia, w formie decyzji administracyjnej, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Upewnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek osobom niebędącym obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej, nieposiadającym miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, spełniającym warunki określone w art. 22, nadaje, odmawia ich nadania, zawiesza, przywraca oraz cofa marszałek województwa wybrany przez osobę ubiegającą się o te upewnienia.
3. Upewnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, nieposiadającym miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy nabyli kwalifikacje do wykonywania zawodu przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek w tych państwach, nadaje, zawiesza, przywraca oraz cofa marszałek województwa wybrany przez osobę ubiegającą się o te upewnienia. Podstawę do nadania uprawnień stanowi decyzja ministra właściwego do spraw turystyki o

uznaniu kwalifikacji do wykonywania zawodu przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wydana na podstawie odrębnych przepisów.

4. Ewidencję nadanych uprawnień przewodnika turystycznego i pilota wycieczek prowadzą marszałkowie województwa, o których mowa w ust. 1–3.
5. Nadanie uprawnień przewodnika turystycznego i pilota wycieczek dokumentuje się poprzez wydanie odpowiedniej legitymacji i identyfikatora.
6. Na podstawie danych o nadanych uprawnieniach przewodnika turystycznego i pilota wycieczek przekazywanych w formie elektronicznej przez marszałków województw na stronie internetowej ministra właściwego do spraw turystyki są udostępniane dane liczbowe dotyczące nadanych przez poszczególnych marszałków województw uprawnień przewodnika turystycznego i pilota wycieczek. Dane te są jawne.
7. Informacje o nadanych uprawnieniach przewodnika turystycznego i pilota wycieczek wpisywane i przekazywane w formie elektronicznej przez marszałków województw ministrowi właściwemu do spraw turystyki są udostępniane przez ministra właściwego do spraw turystyki w formie elektronicznej wszystkim marszałkom województw.

Art. 29.

1. Osoby wykonujące zadania przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek podlegają kontroli. Kontrola obejmuje:
 - 1) posiadanie uprawnień co do ich obszaru i ważności;
 - 2) poprawność wykonywania zadań przewodnika turystycznego i pilota wycieczek.
2. (uchylony).
3. Kontroli, o której mowa w ust. 1 i 2, dokonują osoby imiennie upoważnione przez marszałków województwa .
4. Osoby dokonujące kontroli powiadamiają o stwierdzonych uchybieniach marszałka województwa właściwego ze względu na miejsce dokonanej kontroli.
5. Marszałek województwa, o którym mowa w ust. 4, przekazuje otrzymane wyniki kontroli marszałkowi województwa, który nadał uprawnienia przewodnikowi turystycznemu lub pilotowi wycieczek.

Art. 30.

1. Organizatorzy turystyki są obowiązani zapewnić klientom uczestniczącym w imprezach turystycznych opiekę osób posiadających kwalifikacje odpowiednie do rodzaju imprezy. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, za odpowiednie kwalifikacje uważa się, w zależności od rodzaju imprezy, uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek.
2. Powierzenie reprezentowania organizatora turystyki wobec jego lokalnych kontrahentów świadczących usługi turystyczne klientom osobie nieposiadającej uprawnień pilota wycieczek jest dopuszczalne, jeżeli umowa o imprezę turystyczną tak stanowi, a osoba ta nie wykonuje zadań, o których mowa w art. 20 ust. 3.
3. Organizatorzy turystyki są obowiązani wystawić przewodnikowi turystycznemu lub pilotowi wycieczek pisemne zlecenie, określając w nim miejsce lub obszar oraz czas świadczenia usługi, a także, jeżeli jest to konieczne, upoważnienie do

działania w imieniu organizatora w zakresie niezbędnym do prowadzenia imprezy turystycznej.

Art. 31.

1. Organizator turystyki organizujący wycieczki za granicą jest obowiązany zapewnić opiekę pilota wycieczek posiadającego znajomość języka powszechnie znanego w kraju odwiedzanym lub języka uzgodnionego z kontrahentem zagranicznym.
2. Organizator turystyki organizujący wycieczki dla turystów z zagranicy jest obowiązany zapewnić usługi przewodnika turystycznego i opiekę pilota wycieczek posiadających znajomość języka obcego umożliwiającą swobodny kontakt z uczestnikami lub języka uzgodnionego z kontrahentem zagranicznym.

Art. 32.

1. Znajomość języka obcego dokumentuje się dyplomem ukończenia studiów filologicznych, nauczycielskiego kolegium języków obcych, świadectwem ukończenia szkoły z obcym językiem wykładowym za granicą lub dokumentem poświadczającym znajomość języka obcego na poziomie biegłości B2 zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy.
2. Osoby, które nie legitymują się dokumentami wymienionymi w ust. 1, mogą złożyć egzamin ze znajomości języka obcego przed komisją egzaminacyjną języków obcych, powoływaną przez marszałków województw.

Art. 33.

1. Przewodnicy turystyczni mogą oprowadzać obsługiwane wycieczki po muzeach, wystawach i zabytkach znajdujących się na obszarze ich uprawnień, jeżeli zadania tego nie wykonuje uprawniony etatowy pracownik.
2. Orowadzanie wycieczek, o których mowa w ust. 1, odbywa się w sposób określony przez dyrektora muzeum, organizatora wystawy albo właściciela zabytku w regulaminie dla zwiedzających.

Art. 33a. (uchylony).

Art. 34.

1. Minister właściwy do spraw turystyki, w drodze rozporządzenia, określi:
 - 1) właściwość terytorialną marszałków województwa powołujących komisje egzaminacyjne dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, z uwzględnieniem w szczególności podziału administracyjnego kraju;
 - 2) kwalifikacje, skład, sposób powoływania i odwoływania członków komisji egzaminacyjnych, o których mowa w art. 25, zasady egzaminowania kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek oraz wzór świadectwa wydawanego przez te komisje, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu powoływania zespołów egzaminacyjnych;
 - 3) warunki, jakim powinien odpowiadać wniosek o nadanie uprawnień przewodnika turystycznego i pilota wycieczek, z uwzględnieniem w szczególności dokumentów, jakie powinny być załączane do wniosku;

- 4) programy szkolenia kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, z uwzględnieniem w szczególności minimalnego wymiaru godzin zajęć dla poszczególnych przedmiotów stanowiących program szkolenia;
 - 5) warunki uzyskiwania poszczególnych klas przewodników górskich, zakres terytorialny uprawnień przewodników górskich i stopień trudności tras oraz wycieczek prowadzonych przez przewodników górskich posiadających uprawnienia określonej klasy, ze szczególnym uwzględnieniem programów podstawowego szkolenia specjalistycznego oraz programów uzupełniającego szkolenia dla przewodników górskich poszczególnych klas;
 - 6) miasta i obszary, na których organizatorzy turystyki, zgodnie z art. 30 ust. 1, mają obowiązek zapewnienia opieki przewodnika turystycznego, ze szczególnym uwzględnieniem największych miast o znaczeniu historycznym i kulturowym oraz obszarów posiadających szczególne walory turystyczne;
 - 7) skład oraz sposób i tryb działania komisji egzaminacyjnych języków obcych, o których mowa w art. 32 ust. 2, oraz wzór świadectwa wydawanego przez te komisje, ze szczególnym uwzględnieniem warunków, jakie powinny spełniać kandydaci do powołania przez marszałka województwa do tych komisji;
 - 8) wysokość opłat za sprawdzenie kwalifikacji osób ubiegających się o uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek oraz sprawdzenie znajomości języka obcego przez komisję egzaminacyjną języków obcych, o której mowa w art. 32 ust. 2, w tym wysokość opłat za poszczególne części egzaminów, warunki zwrotu wniesionych opłat w wypadku nieprzystąpienia do egzaminu, a także wysokość wynagrodzenia egzaminatorów za przeprowadzenie poszczególnych rodzajów i części egzaminów, mając na względzie rzeczywiste koszty przeprowadzenia egzaminu i funkcjonowania komisji egzaminacyjnych;
 - 9) wzory dokumentów potwierdzających posiadanie uprawnień przewodnika turystycznego i pilota wycieczek, a także tryb okazywania legitymacji przewodnika turystycznego i pilota wycieczek upoważnionym organom oraz sposób noszenia identyfikatorów podczas wykonywania zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek, ze szczególnym uwzględnieniem danych dotyczących rodzaju potwierdzanych uprawnień i terminów ważności tych uprawnień.
2. (uchylony).
3. (uchylony).

Rozdział 5

Usługi hotelarskie

Art. 35.

1. Usługi hotelarskie mogą być świadczone w obiektach hotelarskich, które spełniają:
 - 1) wymagania co do wielkości obiektu, jego wyposażenia oraz zakresu świadczonych usług, ustalone dla rodzaju i kategorii, do których obiekt został zaseregowany;
 - 2) wymagania sanitarne, przeciwpożarowe oraz inne określone odrębnymi przepisami.

2. Usługi hotelarskie mogą być świadczone również w innych obiektach, jeżeli obiekty te spełniają minimalne wymagania co do wyposażenia, o których mowa w art. 45 pkt 4, oraz wymagania określone w ust. 1 pkt 2.
3. Za inne obiekty, w których mogą być świadczone usługi hotelarskie, uważa się także wynajmowane przez rolników pokoje i miejsca na ustawianie namiotów w prowadzonych przez nich gospodarstwach rolnych, jeżeli obiekty te spełniają minimalne wymagania co do wyposażenia, o których mowa w art. 45 pkt 4, oraz wymagania określone w ust. 1 pkt 2.

Art. 36.

Ustala się następujące rodzaje obiektów hotelarskich:

- 1) hotele – obiekty posiadające co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczące szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów;
- 2) motele – obiekty położone przy drogach, dysponujące parkingiem, posiadające co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych;
- 3) pensjonaty – obiekty posiadające co najmniej 7 pokoi, świadczące dla swoich klientów całodzienne wyżywienie;
- 4) kempingi (campingi) – obiekty strzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach, samochodach mieszkalnych (campobusach) i przyczepach samochodowych, przyrządzanie posiłków, parkowanie samochodów, a także świadczące usługi związane z pobytem klientów; obiekty te mogą dodatkowo umożliwiać nocleg w domkach turystycznych lub innych obiektach stałych;
- 5) domy wycieczkowe – obiekty posiadające co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowane do samoobsługi klientów oraz świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów;
- 6) schroniska młodzieżowe – obiekty przeznaczone do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowane do samoobsługi klientów;
- 7) schroniska – obiekty zlokalizowane poza obszarami zabudowanymi, przy szlakach turystycznych, świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów;
- 8) pola biwakowe – obiekty niestrzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach.

Art. 37.

Ustala się dla:

- 1) hoteli, moteli i pensjonatów – pięć kategorii oznaczonych gwiazdkami;
- 2) kempingów (campingów) – cztery kategorie oznaczone gwiazdkami;
- 3) domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych – trzy kategorie oznaczone cyframi rzymskimi.

Art. 38.

1. Zaszeregowania obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów dokonuje, kategorię nadaje oraz prowadzi ich ewidencję marszałek województwa właściwy ze względu na miejsce położenia obiektu hotelarskiego, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Zaszeregowania pól biwakowych dokonuje i prowadzi ich ewidencję wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce ich położenia.

3. Ewidencję obiektów, o których mowa w art. 35 ust. 2 i 3, prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce ich położenia.
4. Przed wydaniem decyzji w zakresie rodzajów i kategorii obiektów hotelarskich organy wymienione w ust. 1 mogą zwracać się o opinię do wyspecjalizowanych stowarzyszeń.
- 4a. Marszałek województwa powołuje zespół oceniający obiekty hotelarskie w zakresie spełniania wymagań, o których mowa w art. 35 ust. 1. W skład zespołu powołuje się przedstawiciele marszałka województwa, ponadto mogą być powołane:
 - 1) osoby posiadające kwalifikacje zawodowe i praktykę w świadczeniu usług hotelarskich lub turystycznych, wskazane przez jednostki samorządu gospodarczego i stowarzyszenia działające w zakresie turystyki i hotelarstwa;
 - 2) osoby będące przedstawicielami Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego.
- 4b. Członkom zespołów oceniających, o których mowa w ust. 4a pkt 1, przysługuje wynagrodzenie za przeprowadzanie oceny spełniania przez obiekt hotelarski wymagań niezbędnych do zaszeregowania go do odpowiedniego rodzaju i kategorii, a członkom zespołu wykonującym czynności poza miejscem zamieszkania – także zwrot kosztów podróży na zasadach określonych w przepisach dotyczących należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.
- 4c. Minister właściwy do spraw turystyki określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia członków zespołów oceniających obiekty hotelarskie, o których mowa w ust. 4a pkt 1, oraz sposób i termin wypłaty tego wynagrodzenia, uwzględniając, że wynagrodzenie dla jednej osoby za ocenę jednego obiektu nie może być wyższe niż 10 % minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.
5. Zadania określone w ust. 2 i 3 są zadaniami własnymi gminy.

Art. 39.

1. Przed rozpoczęciem świadczenia usług hotelarskich w obiekcie hotelarskim, o którym mowa w art. 35 ust. 1, przedsiębiorca jest obowiązany uzyskać zaszeregowanie tego obiektu do odpowiedniego rodzaju i kategorii.
2. W razie rozpoczęcia świadczenia usług w obiekcie hotelarskim, który posiada zaszeregowanie, o którym mowa w ust. 1, przedsiębiorca jest obowiązany wystąpić do właściwego marszałka województwa o potwierdzenie lub zmianę dotychczasowego zaszeregowania.
3. Przed rozpoczęciem świadczenia usług hotelarskich w obiekcie, o którym mowa w art. 35 ust. 2, przedsiębiorca lub rolnik zamierzający świadczyć usługi hotelarskie w gospodarstwie rolnym jest obowiązany zgłosić ten obiekt do ewidencji wymienionej w art. 38 ust. 3.
4. Przedsiębiorcy świadczący usługi hotelarskie w obiektach, o których mowa w art. 35, mają obowiązek informowania właściwego organu o okolicznościach powodujących zmianę rodzaju lub kategorii obiektu hotelarskiego oraz o zakończeniu świadczenia usług hotelarskich.

5. Rolnicy świadczący usługi hotelarskie w gospodarstwie rolnym mają obowiązek informowania właściwego organu o zakończeniu świadczenia usług hotelarskich.

Art. 39a.

1. Przedsiębiorca, który zamierza rozpocząć świadczenie usług hotelarskich w obiekcie hotelarskim, może ubiegać się o przyrzeczenie zaszeregowania obiektu hotelarskiego do odpowiedniego rodzaju i kategorii, zwane dalej "promesą".
2. Promesę wydaje, na wniosek przedsiębiorcy, marszałek województwa właściwy ze względu na miejsce położenia obiektu hotelarskiego.
3. Promesa jest wydawana w formie decyzji administracyjnej na czas określony nie dłuższy niż dwa lata.
4. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, powinien zawierać w szczególności:
 - 1) oznaczenie przedsiębiorcy wraz z podaniem jego siedziby i adresu, a w wypadku gdy przedsiębiorcą jest osoba fizyczna – miejsca zamieszkania i adresu;
 - 2) nazwę obiektu, jeżeli usługi będą świadczone z użyciem nazwy własnej obiektu;
 - 3) określenie położenia obiektu, wraz z podaniem jego adresu;
 - 4) wskazanie rodzaju obiektu hotelarskiego i kategorii, o które ubiega się przedsiębiorca.
5. Do wniosku dołącza się ostateczną decyzję o pozwoleniu na budowę lub zmianę sposobu użytkowania obiektu.
6. W okresie ważności promesy przedsiębiorca nie może świadczyć usług hotelarskich w obiekcie, z zastrzeżeniem ust. 7. Przedsiębiorca może używać nazwy rodzajowej i oznaczenia kategorii do celów informacyjnych i promocyjnych obiektu hotelarskiego.
7. Marszałek województwa może, w drodze postanowienia, zezwolić na rozpoczęcie świadczenia usług hotelarskich przez przedsiębiorcę, który otrzymał promesę, po złożeniu przez niego kompletnego wniosku o zaszeregowanie obiektu hotelarskiego do odpowiedniego rodzaju i kategorii.

Art. 40.

1. (uchylony).
2. (uchylony).
3. Organy wymienione w art. 38 mają prawo kontrolować, w zakresie swojej właściwości miejscowej, przestrzeganie wymagań, określonych w art. 35, w stosunku do wszystkich obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie. Jeżeli obiekt, pozostający poza ewidencją organu dokonującego kontroli, nie spełnia wymagań przewidzianych dla rodzaju i kategorii, do których został zaszeregowany, lub minimalnych wymagań dla innych obiektów świadczących usługi hotelarskie, organ kontrolujący zawiadamia organ prowadzący ewidencję obiektu.
4. Organy, o których mowa w art. 38, mogą wykonywać następujące czynności kontrolne:
 - 1) dokonywać kontroli wszystkich pomieszczeń i urządzeń wchodzących w skład kontrolowanych obiektów;

- 2) żądać od kierownika obiektu oraz od wszystkich osób, które są w tym obiekcie zatrudnione, pisemnych i ustnych informacji w sprawach objętych kontrolą;
 - 3) żądać okazania dokumentów potwierdzających spełnienie przez obiekt wymagań, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 2.
5. Minister właściwy do spraw turystyki może dokonywać kontroli w zakresie spełniania przez obiekt hotelarski wymagań przewidzianych dla rodzaju i kategorii, do których został zaszeregowany. Do kontroli wykonywanej przez ministra właściwego do spraw turystyki stosuje się odpowiednio ust. 3 i 4.
6. W razie stwierdzenia, że obiekt hotelarski nie spełnia wymagań przewidzianych dla rodzaju i kategorii, do których został zaszeregowany, minister właściwy do spraw turystyki występuje do właściwego organu o dokonanie zmiany rodzaju lub kategorii obiektu.

Art. 41.

1. Jeżeli obiekt hotelarski przestał spełniać wymagania określone dla rodzaju i kategorii, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 1, właściwy organ dokonuje z urzędu zmiany rodzaju lub kategorii obiektu bądź uchyla decyzję o zaszeregowaniu obiektu do określonego rodzaju.
2. Jeżeli obiekt, w którym są świadczone usługi hotelarskie, nie spełnia wymagań określonych w art. 35 ust. 1 pkt 2 lub w art. 35 ust. 2, organ prowadzący ewidencję obiektu może nakazać wstrzymanie świadczenia usług hotelarskich do czasu usunięcia stwierdzonych uchybień.
3. Przepis ust. 2 nie narusza uprawnień innych organów, wynikających z odrębnych przepisów.

Art. 42.

1. Zaszeregowanie, odmowa zaszeregowania, potwierdzenie zaszeregowania bądź zmiana zaszeregowania obiektu hotelarskiego do określonego rodzaju, nadanie, odmowa nadania lub zmiana kategorii, odmowa wpisu do ewidencji obiektów hotelarskich i wykreślenie z ewidencji obiektów hotelarskich, a także nakazanie wstrzymania świadczenia usług hotelarskich następuje w formie decyzji administracyjnej.
2. Podstawą odmowy wpisu do ewidencji obiektów hotelarskich jest decyzja o odmowie zaszeregowania lub o odmowie potwierdzenia zaszeregowania obiektu hotelarskiego do określonego rodzaju i kategorii.
3. Na podstawie przekazywanych w formie elektronicznej przez marszałków województw danych dotyczących skategoryzowanych w województwie obiektów hotelarskich na stronie internetowej ministra właściwego do spraw turystyki zamieszcza się Centralny Wykaz Obiektów Hotelarskich. Wykaz ten jest jawny.

Art. 43.

1. Nazwy rodzajów i oznaczenia kategorii obiektów hotelarskich, o których mowa w art. 36 i art. 37, podlegają ochronie prawnej i mogą być stosowane wyłącznie w odniesieniu do obiektów hotelarskich w rozumieniu niniejszej ustawy.
2. Przepis ust. 1 nie dotyczy nazw rodzajów używanych w kontekście, z którego jednoznacznie wynika, że obiekty te nie są obiektami hotelarskimi w rozumieniu niniejszej ustawy.

3. Przedsiębiorcy świadczący usługi hotelarskie mogą do oznaczenia obiektów hotelarskich, obok nazw rodzajów określonych w ustawie, stosować inne nazwy.

Art. 44.

1. W obiektach hotelarskich należy umieścić na widocznym miejscu:
 - 1) nazwę oraz siedzibę lub imię i nazwisko, a także adres przedsiębiorcy świadczącego usługi hotelarskie w tym obiekcie;
 - 2) tablicę określającą rodzaj i kategorię obiektu;
 - 3) informację o zakresie świadczonych usług wraz z podstawowymi cenami;
 - 4) informację o przystosowaniu obiektu do obsługi osób niepełnosprawnych.
2. Informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 4, należy umieścić również na zewnątrz obiektu hotelarskiego.
3. Przedsiębiorcy świadczący usługi hotelarskie w obiektach hotelarskich mogą, w celu zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa klientów i ich mienia, wydawać regulaminy porządkowe wiążące wszystkie osoby przebywające na terenie obiektu.
4. Wykaz wymagań dla obiektów hotelarskich, odpowiadający rodzajowi i kategorii obiektu, a także pełny cennik usług powinny być udostępnione na żądanie klienta.

Art. 44a.

1. Za dokonanie oceny spełniania przez obiekt hotelarski wymagań niezbędnych do zaszeregowania obiektu do określonego rodzaju i kategorii pobiera się opłaty.
2. Minister właściwy do spraw turystyki określa, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat związanych z dokonywaniem ocen określonych w ust. 1 oraz tryb pobierania tych opłat.

Art. 45.

Minister właściwy do spraw turystyki, w drodze rozporządzenia, określa:

- 1) wymagania dla poszczególnych rodzajów i kategorii obiektów hotelarskich co do wyposażenia oraz zakresu świadczonych usług, w tym usług gastronomicznych, oraz warunki dopuszczenia odstępstw od tych wymagań, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań w zakresie:
 - a) zewnętrznych elementów zagospodarowania i urządzenia,
 - b) instalacji i urządzeń technicznych,
 - c) podstawowych elementów dotyczących funkcji, programu obsługowego i użyteczności obiektu,
 - d) części mieszkalnej,
 - e) oferty usług podstawowych i uzupełniających;
- 2) szczegółowe zasady i tryb zaliczania obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów i kategorii, z uwzględnieniem w szczególności sposobu oceny obiektu hotelarskiego;
- 3) sposób dokumentowania spełnienia wymagań, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 2, z uwzględnieniem w szczególności rodzajów dokumentów, jakie powinny być dołączone do wniosku o zaszeregowanie;

- 4) minimalne wymagania co do wyposażenia obiektów świadczących usługi hotelarskie, o których mowa w art. 35 ust. 2 i 3;
- 5) tryb sprawowania kontroli nad przestrzeganiem w poszczególnych obiektach wymagań co do wyposażenia i świadczenia usług, odpowiadających rodzajowi i kategorii obiektu, o których mowa w art. 40, z uwzględnieniem w szczególności częstotliwości dokonywania kontroli i warunków kontroli;
- 6) sposób prowadzenia ewidencji obiektów hotelarskich oraz innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie, ze szczególnym uwzględnieniem danych, jakie powinna zawierać karta ewidencyjna obiektów hotelarskich, a także innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe

Art. 46-48. (pominięte).

Art. 49.

1. Osoby, które przed dniem wejścia w życie ustawy:
 - 1) posiadały uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek krajowych, nadane im przez terenowe organy administracji rządowej,
 - 2) zdały egzamin na przewodnika turystycznego w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym albo u innego organizatora szkolenia w zakresie obowiązującym w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym,
 - 3) posiadały uprawnienia pilota wycieczek zagranicznych, nadane im przez centralny organ administracji rządowej do spraw turystyki lub przez instytucję uprawnioną przez ten organ,
– stają się odpowiednio przewodnikami turystycznymi lub pilotami wycieczek w rozumieniu ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Osoby, o których mowa w ust. 1, są obowiązane, pod rygorem utraty dotychczasowych uprawnień, do wystąpienia, w terminie dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy, z wnioskiem o potwierdzenie posiadanych uprawnień oraz ich udokumentowanie.
3. Minister właściwy do spraw turystyki, w drodze rozporządzenia, określa sposób i tryb zaliczania uprawnień, o których mowa w ust. 1, do zakresu uprawnień przewodników turystycznych i pilotów wycieczek ustalonego ustawą.
4. W sprawach, o których mowa w ust. 2, wydaje się decyzję administracyjną.

Art. 50.

1. Zaszeregowanie obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów i kategorii na podstawie dotychczasowych przepisów zachowuje ważność, o ile rodzaj i kategoria obiektu odpowiada wymaganiom ustalonym w ustawie.
2. Jeżeli do dnia wejścia w życie ustawy obiekt hotelarski nie został zaszeregowany do określonego rodzaju i kategorii lub dotychczasowy rodzaj i kategoria obiektu nie odpowiada wymaganiom ustalonym w ustawie, przedsiębiorca świadczący usługi hotelarskie w tym obiekcie jest obowiązany wystąpić, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie aktów wykonawczych do ustawy, o których mowa

w art. 45, do właściwego organu o zaszeregowanie obiektu według nowych przepisów.

Art. 51. (pominięty).

Art. 51a. (uchylony).

Art. 51b.

W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie do wykonywania działalności gospodarczej, o której mowa w art. 4 ust. 1, stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

Art. 52.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1998 r.